

MOŁDAWIA

1. Podstawowe informacje o Mołdawii

Powierzchnia:	33,8 tys.km ² ,	
Ludność:	3 555 200	
Podział administracyjny	32 regiony, 5 miast wydzielonych oraz 2 terytoria autonomiczne: Gagauzja i Naddniestrze	
Religia	prawosławie	
Stolica	Kiszyniów (Chisinau)	
Ustrój polityczny	republika parlamentarna	
Waluta	mołdawski lej (MDL)	
Skład etniczny	75,8% stanowią Mołdawianie, 8,4% Ukraińcy, 5,8% Rosjanie, 4,4% Gagauzi, 2% Rumuni, 1,9% Bułgarzy	
Język urzędowy	rumuński	
głowa państwa (prezydent):	Igor Dodon	od 23 grudnia 2016 r.
Premier	Ion Chicu	od 14 listopada 2019 r.
Minister Gospodarki i Infrastruktury	Sergieu Railean	od 16 marca 2020 r.
Minister Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej	Oleg Tulea	od 16 marca 2020 r.
Ambasador Mołdawii w Polsce	Igor Bodi	od września 2020 r.
Ambasador RP w Mołdawii	Bartłomiej Zdaniuk	od października 2017 r.

2. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018	2019
PKB (w mld USD)	9,5	7,7	8,1	9,7	11,4	12,2
PKB na 1 mieszkańca (USD)	2674	2180	2272	2726	3232	3300
PKB (wzrost w %)	+4,6	-0,5	+4,1	+4,5	+4,0	+3,6
Deficyt budżetowy (% PKB)	-1,59	-1,76	-1,76	-0,81	-1,06	b.d.
Dług publiczny (% PKB)	24,5	27,3	31,6	28,9	27,4	24,9
Inflacja (w %)	4,7	13,6	2,4	7,3	0,9	4,8
Bezrobocie (w %)	3,5	4,2	3,8	3,8	3,3	3,7
Eksport towarów (w mld USD)	2,3	1,9	2,0	2,4	2,7	2,8
Import towarów (w mld USD)	5,3	3,9	4,0	4,8	5,7	5,8
Bezp. inwestycje zagr. w Mołdawii (w mld USD)	3,64	3,46	3,58	3,70	4,05	4,6
Inwestycje bezp. Mołdawii za granicą	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w MDL	4090	4538	4998	5587	6268	7356

Źródło: Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Narodowe Biuro Statystyki RM, Narodowy Bank Mołdawii, Bank Światowy, Ministerstwo Gospodarki i Infrastruktury Mołdawii

3. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza

Mołdawia to niewielkie państwo położone w Europie Wschodniej, które do 1991 r. należało do ZSRR. Po upadku ZSRR część Mołdawii (Naddniestrze) zamieszkała głównie przez Rosjan i Ukraińców ogłosiła secesję i funkcjonuje jako niepodległe, nieuznawane na arenie międzynarodowej, państwo. W skład Mołdawii wchodzi także Terytorium Autonomiczne Gagauzji.

Republika Mołdawii jest członkiem WTO i międzynarodowych organizacji regionalnych: Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP), GUAM (Gruzja, Ukraina, Azerbejdżan, Mołdawia), BSEC (Organizacji Czarnomorskiej Współpracy Gospodarczej). Od 1992 r. jest również członkiem MFW. W 2006 r. przystąpiła do Strefy Wolnego Handlu Europy Południowo – Wschodniej CEFTA.

Mołdawia jest objęta unijnym programem Partnerstwa Wschodniego. 27 czerwca 2014 r. podpisała Umowę Stowarzyszeniową z Unią Europejską, obejmującą porozumienie o strefie wolnego handlu (DCFTA), która weszła w życie od lipca 2016 r. Część handlowa umowy jest stosowana od września 2014 r. Preferencyjny system handlu umożliwił Mołdawii skorzystanie ze zmniejszonych lub zniesionych taryf na towary, zwiększonego rynku usług i lepszych warunków inwestycyjnych.

W Mołdawii postępuje proces transformacji gospodarczej. Rozwija się proces prywatyzacji. Liberalizowane są przepisy dot. handlu zagranicznego.

Mołdawia jest państwem rolniczym, rozwój sektora rolnego jest obecnie głównym priorytetem

mołdawskich władz. Prowadzone są działania ukierunkowane na rozwój sektora przemysłu spożywczego i rozwój obszarów wiejskich.

W latach 2016-2019 gospodarka Mołdawii odnotowywała stabilny wzrost na poziomie ok. 4%. Następowoło zwiększenie produkcji rolniczej i przemysłowej, rozwijały się inwestycje w nieruchomości, zwiększeniu, z powodu migracji pracowników z Mołdawii, uległy transfery z zagranicy.

Jeżeli chodzi o handel zagraniczny, to w 2019 roku Mołdawia odnotowała wzrost obrotów handlowych. W porównaniu do 2018 r., w 2019 r. eksport towarów wzrósł o 2,7%, a import o 1,4%.

Wartość eksportu towarów w 2019 r. wyniosła 2779,2 mln USD. Eksport do krajów Unii Europejskiej wyniósł 1830,5 mln USD (65,9% eksportu ogółem). Najważniejszym partnerem w eksporcie mołdawskich towarów jest Rumunia (28% całego eksportu Mołdawii – 765,4 mld USD), a w dalszej kolejności Włochy (267 mln USD), Rosja (249,9 mln USD), Niemcy (245,9 mln USD).

W strukturze eksportu w 2019 r. dominowały maszyny i urządzenia transportowe (23,3% całego eksportu): urządzenia elektryczne, przemysłowe, pojazdy drogowe. Eksport towarów rolno-spożywczych stanowił 22,9% całego eksportu, dominowały warzywa i owoce, zboża, pasze dla zwierząt. W dalszej kolejności Mołdawia eksportowała odzież i akcesoria (10% eksportu), napoje alkoholowe, bezalkoholowe i tytoń (8%), chemikalia (5,2%).

Import towarów w 2019 r. wyniósł 5841,7 mln USD. Import z krajów Unii Europejskiej wyniósł 2889,9 mln USD (49,5% importu ogółem). Mołdawia sprowadza towary z Rumunii (841 mln USD), Rosji (691,8 mln USD), Chin (602,2 mln USD), Ukrainy (568,9 mln USD).

W strukturze importu dominują - z udziałem 24,4% - maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy, w tym samochody, pojazdy drogowe, sprzęt specjalistyczny. Towary przemysłowe sklasyfikowane wg surowca stanowiły 19,4% importu (przędza, przetworzone artykuły metalowe, żelazo, stal, papier). Import paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych stanowił 15,8%, w tym ropa naftowa stanowiła 10,1% całego mołdawskiego importu. W kolejnej grupie znalazły się wyroby przemysłu chemicznego (14,4%) oraz żywność (10,4%).

W 2019 r. według danych Mołdawskiego Biura Statystycznego Mołdawia eksportowała do Polski towary o wartości 113 mln USD, co stanowiło 4% mołdawskiego eksportu i było wartością o 15% większą niż w 2018 r. Z Polski importowała natomiast towary o wartości 201,6 mln USD (3,4% mołdawskiego importu).

Według raportu Doing Business 2020 Mołdawia znalazła się na 48 pozycji spośród 190 gospodarek świata (spadek o jedną pozycję w stosunku do 2019 r.). Wysokie oceny uzyskała jeżeli chodzi o rozpoczęcie biznesu, rejestrację własności, podatki i handel zagraniczny. Gorsze oceny dot. dostępności elektryczności czy pozwoleń budowlanych.

Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 będzie miała z pewnością wpływ na gospodarkę kraju. 17 marca 2020 r. Mołdawia ogłosiła stan wyjątkowy. Zawieszono zostało organizowanie zgromadzeń, ograniczono możliwość podróżowania, wprowadzono edukację online. Władze zabroniły osobom powyżej 63 roku życia opuszczenia domów (z wyjątkiem wyjątkowych okoliczności). Sklepy, restauracje, centra fitness, sale koncertowe, teatry, kina i muzea musiały zaprzestać działalności. W celu walki z negatywnym wpływem pandemii na gospodarkę rząd Mołdawii wprowadził szereg działań wspierających gospodarkę, których koszt został oszacowany na ponad 800 mln MDL (178,5 mln USD). Przedłużono termin składania deklaracji podatkowych i sprawozdań finansowych za 2019 rok, przesunięto do 25 czerwca termin płatności podatku dochodowego od osób prawnych, wprowadzono moratorium na wszystkie inspekcje do 1 czerwca. Obniżeniu uległa stawka podatku VAT z 20 do 15% w sektorze żywności i zakwaterowania. Przedsiębiorcy, którzy musieli przerwać działalność z powodu

decyzji władz, otrzymali dotację na opłacenie 100% podatku dochodowego, składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz inne obowiązkowe płatności na rzecz państwa. Osoby, które pracowały przez co najmniej dziewięć miesięcy w jednym przedsiębiorstwie i straciły pracę, otrzymały wynagrodzenie w wysokości od 60 do 80%. Banki zachęcano do opóźniania terminów płatności pożyczek do 30 czerwca. Narodowy Bank Mołdawii obniżył stopę bazową stosowaną do głównych krótkoterminowych operacji polityki pieniężnej do 3,25% w skali roku. Zadeklarował również gotowość do interwencji w celu przeciwdziałania nadmiernej zmienności kursów walutowych.

Przewidywania Banku Światowego, nawet w optymistycznym wariantcie, mówią o recesji w Mołdawii w 2020 r. na poziomie -3,1% . Blokada gospodarcza, zmniejszenie transferów z zagranicy zmniejszyły konsumpcję krajową, a zakłócenia u kluczowych partnerów gospodarczych doprowadzą prawdopodobnie do wyhamowania eksportu. Zmniejszeniu ulegnie produkcja krajowa, w tym w związku z suszą, produkcja rolna. Pesymistyczne scenariusze BŚ przewidują recesję w Mołdawii na poziomie -5,2%.

4. Wymiana handlowa z Polską

	2015		2016		2017		2018		2019	
	mln USD	%r/r	mln USD	%r/r	mln USD	%r/r	mln USD	%r/r	mln USD	%r/r
Eksport	153,2	-53,8	161,4	+5,3	194,8	+20,7	231,9	+19,1	253,1	+9,1
Import	65,8	-50,4	66,3	+0,7	123,5	+86,3	176,1	+42,6	150,9	-14,4
Obroty	219,1	-52,8	227,7	+3,9	318,3	+39,8	408,1	+28,2	404	-1
Saldo	87,4		95,1		71,3		55,8		102,2	

Źródło: GUS

Obroty handlowe pomiędzy Polską i Mołdawią w 2019 r. spadły o 1% i wyniosły 404 mln USD, w tym polski eksport wzrósł o 9,1% (253,1 mln USD), a import do Polski spadł o 14,4% (150,9 mln USD).

W 2019 r. najważniejszymi pozycjami w polskim eksporcie do Mołdawii były:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego (37% całego eksportu do Mołdawii) – osiągnęły wartość 93 mln USD i wzrosły o 16% w stosunku do 2018 r., dominowały: samoloty (nie notowane w 2018 r.), chłodziarko-zamrażarki, części turbin hydraulicznych,
- wyroby przemysłu chemicznego – 48,5 mln USD (wzrost o 1,6% w stosunku do 2018 r.): leki (spadek o 15% w stosunku do 2018 r.), włókna, środki grzybobójcze, preparaty do prania,
- artykuły rolno-spożywcze – 36,5 mln USD (wzrost o 7% w stosunku do 2018 r.): mrożone mięso wieprzowe, drób oraz sery.

W 2019 r. polski import z Mołdawii zmniejszył się o ponad 14% w stosunku do 2018 r. Najważniejsze produkty w imporcie stanowiły:

- artykuły rolno-spożywcze (40% całego importu z Mołdawii) – 62 mln USD, wzrost o prawie 50% w stosunku do 2018 r., dominowały: sok jabłkowy (wzrost aż o 150% w stosunku do 2018 r.), wina, nasiona słonecznika,
- wyroby metalurgiczne – 39 mln USD (spadek aż o 52% w stosunku do 2018 r.): sztaby i pręty walcowane na gorąco oraz z żeliwa lub stali.

W pierwszych 7 miesiącach 2020 r. obroty handlowe między Polską a Mołdawią wzrosły o 6% w stosunku do tego samego okresu w 2019 r. i osiągnęły wartość 229,9 mln USD. W tym okresie polski eksport wzrósł o 9% osiągając wartość 154,2 mln USD. Najważniejsze grupy w eksporcie pozostały takie same tj.: wyroby przemysłu elektromaszynowego – prawie 40% polskiego eksportu (60,8 mln USD, wzrost o 17%): samoloty, chłodziarko-zamrażarki, kombajny zbożowe; wyroby przemysłu chemicznego – 31,7 mln USD (wzrost o 10%): środki grzybobójcze, preparaty do prania, leki; artykuły rolno-spożywcze – 23,7 mln USD (wzrost o 20%): wieprzowina, sery, drób, cukier i masło. W tym samym czasie nastąpił nieznaczny spadek importu z Mołdawii - o 0,1%. Import w pierwszym półroczu 2020 r. osiągnął wartość 75,8 mln USD. Dominowały artykuły rolno-spożywcze (wzrost o 36%) – 35,9 mln USD: sok jabłkowy, wino, alkohol etylowy, nasiona słonecznika oraz wyroby metalurgiczne (spadek o 25%) – 15,6 mln USD: sztaby i pręty.

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Wg danych Narodowego Banku Polskiego polskie BIZ w Mołdawii na koniec 2018 r. wyniosły 14,5 mln USD. Zaangażowanie kapitału polskiego w gospodarkę Mołdawii jest niewielkie. Wg stanu na 31.12.2019 r. wśród zarejestrowanych w Mołdawii przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, 103 stanowiły firmy z udziałem polskiego lub mieszanego kapitału (jednakże można z dużym prawdopodobieństwem ocenić, iż ok. 1/3 tych firm nie prowadzi działalności: nie wypełniły one obowiązku formalnego uregulowania swojego statusu, lecz nadal znajdują się w rejestrze państwowym). W 2019 r. zarejestrowano 1 firmę z polskim kapitałem.

Dotychczasowe Polskie inwestycje w Mołdawii dotyczą głównie przemysłu przetwórczego, handlu, budownictwa, zainteresowanie inwestowaniem dot. także usług transportowych oraz pośrednictwa pracy. W l. 2015-2018 r. szereg polskich firm prowadziło rozeznanie możliwości inwestowania w branży ceramiki budowlanej, meblarskiej, utylizacji odpadów oraz budowy małych elektrociepłowni. Wg danych mołdawskich (MIEPO, Mołdawska Organizacja Promocji Inwestycji i Eksportu) wielkość polskich bezpośrednich inwestycji w Mołdawii (wg stanu na 31.12.2019 r.) oceniana była na ok. 25 mln USD.

Według danych NBP stan zobowiązań Polski z tytułu inwestycji mołdawskich wynosił na koniec 2018 r. -0,5 mln USD.

6. Dostęp do rynku

A) Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

Z dniem akcesji Polski do UE polsko – mołdawską współpracę gospodarczą reguluje Układ o partnerstwie i współpracy między UE i Mołdawią z 1994r., rozszerzony na nowe państwa członkowskie UE.

7 września 2006 r. podpisana została nowa Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Mołdawii o współpracy gospodarczej, która weszła w życie 24 maja 2007r. Umowa stanowi podstawę prawną dla funkcjonowania nowej Polsko – Mołdawskiej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej.

W polsko – mołdawskich stosunkach gospodarczych obowiązuje także szereg innych umów i porozumień, m.in. umowy międzyrządowe: o unikaniu podwójnego opodatkowania z 16.11.1994 r. i o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji z 16.11.1994 r., a także o udzieleniu kredytu w ramach pomocy wiązanej z 14.05.2014 r.

B) Warunki dostępu do rynku

Mołdawia prowadzi liberalną politykę handlu zagranicznego. Zasadniczo w eksporcie i imporcie Mołdawii nie ma ograniczeń ilościowych. Stosuje się natomiast licencjonowanie eksportu i importu niektórych towarów. Zakaz importu dotyczy używanych samochodów, ograniczenia eksportu dotyczą złomu i odpadów metali kolorowych i żelaznych.

Mołdawia jest zainteresowana napływem inwestycji zagranicznych. Funkcjonują tam specjalne strefy ekonomiczne „Ekspo-Biznes-Kiszinen”, „Twardica”, „Ungheni” oraz parki produkcyjne „Wulkenesz”, „Taraklija” i „Otaci-Biznes”.

Problemem w działalności na rynku mołdawskim pozostaje wysoki stopień korupcji, nieprzejrzystość i ingerencja władz w działalność podmiotów gospodarczych. Inwestorzy odnotowują liczne kontrole działalności gospodarczej, w tym kontrole podatkowe. Cudzoziemcy w Mołdawii nie mają prawa do nabycia ziemi – zarówno do celów rolnych, jak i działalności przemysłowej, usługowej czy handlowej. System przetargów publicznych nie jest do końca przejrzysty.

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Istotnym instrumentem na rzecz rozwoju współpracy gospodarczej pomiędzy Polską i Mołdawią są cyklicznie przeprowadzane posiedzenia Polsko-Mołdawskiej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej. Pierwsze posiedzenie Komisji przeprowadzone zostało w Warszawie 11 czerwca 2008 r. W ramach posiedzenia podpisano Porozumienie o współpracy między Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości a Ministerstwem Gospodarki i Handlu Republiki Mołdawii. Drugie posiedzenie Komisji odbyło się 14 kwietnia 2011 roku w Kiszyniowie. Strony opowiedziały się za intensyfikacją polsko-mołdawskiej współpracy inwestycyjnej zarówno poprzez wspieranie inicjatyw i projektów w tym zakresie, jak i w drodze wymiany doświadczeń i informacji dotyczących rozwiązań tworzących korzystne warunki dla inwestycji, w tym specjalnych stref ekonomicznych, parków i klastrów przemysłowych i innych. Dużo miejsca poświęcono także współpracy w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego. 3 grudnia 2012 roku zostało przeprowadzone w Kiszyniowie III posiedzenie Polsko-Mołdawskiej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej, któremu towarzyszyło Polsko-Mołdawskie Forum Gospodarcze z udziałem polskiego i mołdawskiego biznesu. 7 lutego 2014 roku w Warszawie odbyło się IV posiedzenie Komisji. Uwzględniając zainteresowanie polskich i mołdawskich podmiotów zintensyfikowaniem współpracy w dziedzinie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii w ramach Komisji powołana została grupa robocza do spraw efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii. Pierwsze posiedzenie w/w grupy roboczej odbyło się w dniu 6 lutego 2014 r. w Warszawie. Podczas obrad Komisji omówiono również bieżące kwestie w zakresie handlu i inwestycji, w sektorze rolnictwa, finansów i bankowości, transportu, ochronie środowiska, małej i średniej przedsiębiorczości, rozwoju regionalnego, normalizacji metrologii i oceny zgodności, zdrowia, turystyki i szeregu innych. V posiedzenie Komisji ds. Współpracy Gospodarczej zostało przeprowadzone 31 marca 2016 roku w Kiszyniowie. Komisja odnotowała wówczas małe postępy w realizacji umowy kredytowej. Strony zdecydowały o zacieśnieniu współpracy m.in. w sektorze rolno-spożywczym i ochrony środowiska. Pozytywnie oceniono współpracę w zakresie rozwoju regionalnego.

28 marca 2014 roku, w ramach oficjalnej wizyty Premiera Rządu RP, Pana Donalda Tuska w Kiszyniowie odbyło się Polsko-Mołdawskie Forum Gospodarcze z udziałem około 60 firm i instytucji z Polski oraz blisko 150 mołdawskich firm i instytucji. Przedsiębiorcy polscy reprezentowali głównie branże: rolno-spożywczą, energetyki odnawialnej, ochrony środowiska oraz gospodarki komunalnej. Na potrzeby Forum przygotowany został katalog z ofertami 72 firm polskich reprezentujących różne branże, zainteresowanych pogłębieniem lub nawiązaniem współpracy z rynkiem mołdawskim, a także instytucje samorządu gospodarczego.

W kontekście wzmocnienia dwustronnej współpracy gospodarczej duże znaczenie ma wejście w życie (8 sierpnia 2014 r.) Umowy o kredycie rządowym w ramach pomocy wiązanej dla Republiki Mołdawii. Sprzyjać to może rozwojowi priorytetowych obszarów gospodarki mołdawskiej, jak również poprawie wyników i wzrost polskiego eksportu na ten rynek. Zgodnie z Umową, Rząd RP zobowiązał się do udzielenia Rządowi RM preferencyjnego kredytu do wysokości 100 milionów euro, przeznaczonego na finansowanie eksportu towarów i usług z Polski do Mołdawii w zakresie rolnictwa i przetwórstwa spożywczego wraz z powiązaną infrastrukturą, a także innych dziedzin uzgodnionych między Stronami wspomnianej Umowy.

Kolejnym działaniem wspierającym współpracę gospodarczą była wizyta studyjna mołdawskich urzędników, która miała miejsce w Warszawie w dniach 30.03-3.04.2015 r. Jej celem było zapoznanie się przedstawicieli administracji rządowej Republiki Mołdawii z polskimi doświadczeniami w zakresie wspierania rozwoju oraz umiędzynarodawiania sektora małej i średniej przedsiębiorczości, rządowych programów wsparcia dla sektora MŚP oraz promowania przedsiębiorczości, a także wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw.

W 2018 r. w Kiszyniowie utworzone zostało Centrum Rozwoju i Przedsiębiorczości Polska-Mołdawia, które służy rozwojowi wymiany gospodarczej między Mołdawią a Polską, realizuje projekty pomocy rozwojowej oraz skupia środowiska polonijne. Centrum świadczy usługi eksperckie dla polskich firm i organizacji gospodarczych zainteresowanych nawiązywaniem i rozwojem kontaktów z mołdawskimi partnerami.

Nie bez znaczenia dla rozwoju współpracy pozostaje również fakt zniesienie obowiązku posiadania wiz przy wjeździe do strefy Schengen dla obywateli Mołdawii. Długość pobytu nie może przekroczyć 90 dni w ciągu każdego 180-dniowego okresu. Według danych Publicznych Służb Zatrudnienia w 2019 r. wydano 8183 zezwolenia na pracę w Polsce dla obywateli Mołdawii, 526 zezwolenia na prace sezonowe, a w PUP złożono ponad 40 tys. oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy dla obywatela Mołdawii. Jednocześnie obywatele RP mogą przebywać w Mołdawii do 90 dni bez konieczności posiadania wizy.

8. Potencjalne sektory i możliwości współpracy

Perspektywicznymi obszarami współpracy gospodarczej są głównie rolnictwo i przemysł spożywczy oraz ochrona środowiska, odnawialne źródła energii, termomodernizacja.

9. Placówki dyplomatyczne

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Kiszyniowie

Str. Grenoble, No.126, MD – 2019 Chisinau

Tel: (00-373 22) 285950, 285960, 285970

Fax: (00 – 373 22) 289000

www.kiszyniow.msz.gov.pl

Ambasada Mołdawii w Polsce

ul. Imielińska 1, 02-710 Warszawa

Telephone/Fax: (22) 646 20 99

E-mail: varsovia@mfa.md

www.polonia.mfa.md